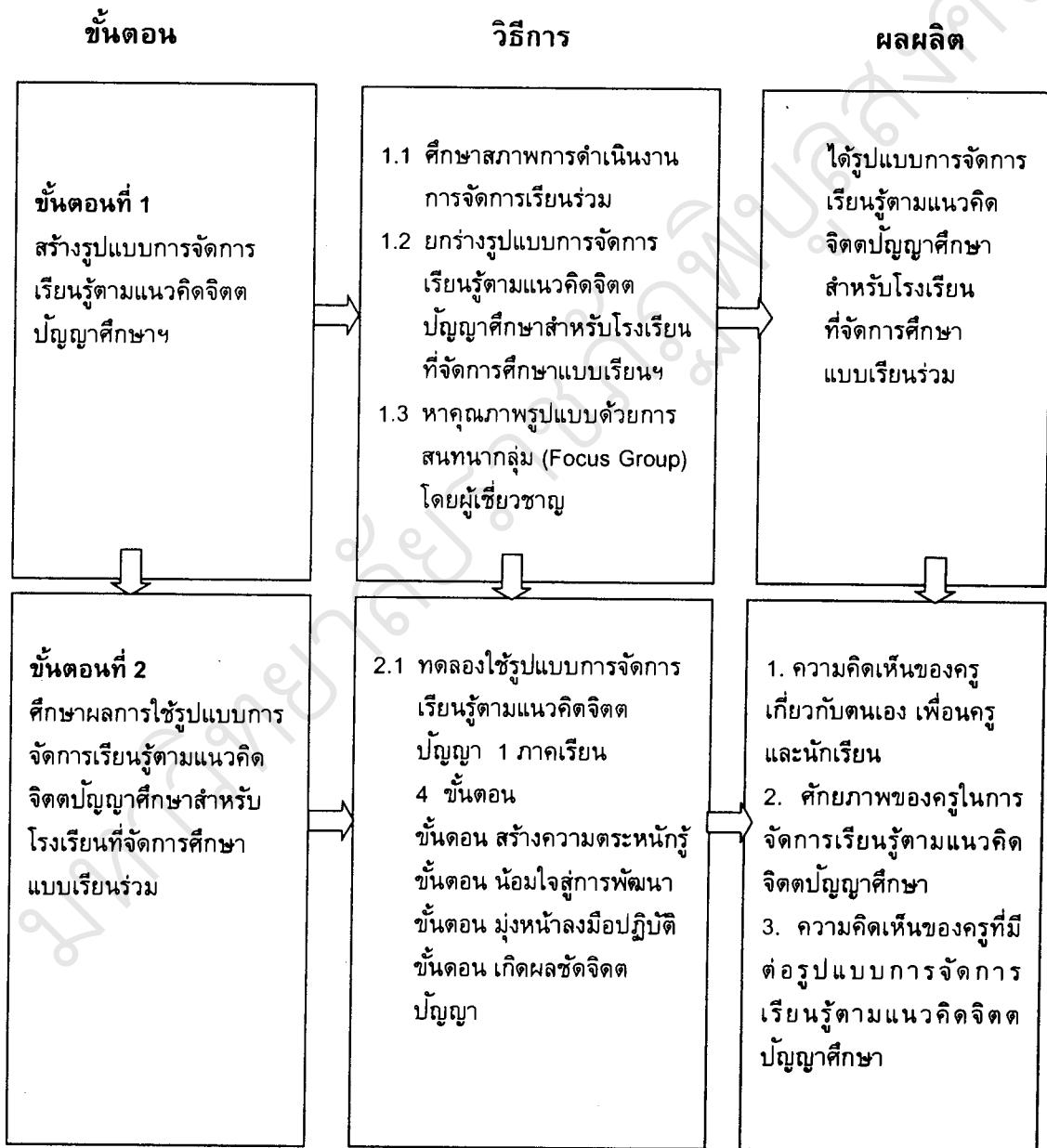

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา สำหรับโรงเรียนที่จัดการศึกษาแบบเรียนร่วม มีขั้นตอนการวิจัย 2 ขั้นตอน ตามแผนภาพประกอบ ดังนี้

ภาพ 2 ขั้นตอนการวิจัย

1. ขั้นตอนสร้างรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา สำหรับโรงเรียนที่จัดการศึกษาแบบเรียนร่วม ประกอบด้วยขั้นตอน ดังนี้

1.1 สังเคราะห์เอกสารและงานวิจัยเกี่ยวกับจิตตปัญญาศึกษา การจัดการศึกษาแบบเรียนร่วม และการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อนำมาเป็นข้อมูลประกอบในการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา

1.2 ศึกษาสภาพการดำเนินงานโรงเรียนที่จัดการศึกษาแบบเรียนร่วม โดยการสัมภาษณ์ผู้บริหารโรงเรียน ครูการศึกษาพิเศษ ครูผู้สอน กำหนดโรงเรียนที่สัมภาษณ์ประกอบด้วย 3 ลักษณะ คือ โรงเรียนแกนนำการจัดการเรียนร่วม โรงเรียนที่ไม่ได้เป็นแกนนำการจัดการเรียนร่วม และโรงเรียนที่เคยเป็นแกนนำการจัดการเรียนร่วม ผู้รับการสัมภาษณ์โรงเรียนละ 3 คน จำนวน 3 โรงเรียน รวมจำนวนทั้งสิ้น 9 คน

1.2.1 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลคือ แบบบันทึกการสัมภาษณ์สภาพการดำเนินงานการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนที่จัดการเรียนร่วม

1.2.2 การหาคุณภาพเครื่องมือ โดยการตรวจสอบความตรงของแบบสัมภาษณ์ โดยให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาข้อคำถามจำนวน 3 คน ประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษาพิเศษ ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและการสอน และผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารโรงเรียน (ภาคผนวก ง)

1.2.3 ปรับปรุงข้อคำถามในการสัมภาษณ์ตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ และข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

1.2.4 จัดทำหนังสือขอสัมภาษณ์จากบัณฑิตวิทยาลัย เพื่อขอสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมายทั้งสามโรงเรียน

1.2.5 นำแบบสัมภาษณ์ไปดำเนินการสัมภาษณ์ ตามกำหนดการ โดยผู้วิจัยเป็นผู้เก็บข้อมูลการสัมภาษณ์ด้วยตัวเอง นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาสังเคราะห์และสรุป

1.3 ยกวางรูปแบบการจัดการเรียนรู้ ตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา สำหรับโรงเรียนที่จัดการศึกษาแบบเรียนร่วม โดยผู้วิจัยยกวางรูปแบบฯ โดยการศึกษาค้นคว้าจาก การศึกษาสภาพการดำเนินงานการจัดการเรียนรู้ในโรงเรียนที่จัดการศึกษาแบบเรียนร่วม ประกอบ ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างรูปแบบ จากนั้นนำมากำหนดองค์ประกอบของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ฯ เป็นรูปแบบที่ใช้ภาษาในการอธิบายตามแนวคิดของคีฟ (Keeves, 1997) ซึ่งประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 หลักการ

องค์ประกอบที่ 2 จุดประสงค์

องค์ประกอบที่ 3 ลักษณะของรูปแบบ

องค์ประกอบที่ 4 ขั้นตอน

1. ขั้นสร้างความตระหนักรู้

จัดประชุมเพื่อสร้างความตระหนัก 1 วัน (โมดูลที่ 1)

2. ขั้นน้อมใจสู่การพัฒนา

จัดอบรมการจัดการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษา 2 วัน (โมดูลที่ 2-4)

3. ขั้นมุ่งหน้าลงมือปฏิบัติ ครูที่รับการอบรม จัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาในโรงเรียน 1 ภาคเรียน (โมดูลที่ 5)

4. ขั้นเกิดผลชัดจิตตปัญญา (โมดูลที่ 6)

นิเทศติดตามผลการจัดการเรียนรู้ 1 ครั้ง

ศึกษาดูงานเพื่อเพิ่มพูนทักษะการจัดการเรียนรู้ 1 ครั้ง

จัดสัมมนาเพื่อสะท้อนความคิดของครู 1 ครั้ง

องค์ประกอบที่ 5 การวัดและประเมินผล

2. ขั้นตอนการศึกษาผลการใช้รูปแบบจัดการเรียนรู้ ตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาสำหรับโรงเรียนที่จัดการศึกษาแบบเรียนร่วม โดยการนำรูปแบบไปทดลองปฏิบัติจริงในโรงเรียนเรียนร่วม 1 ภาคเรียน ประกอบด้วยขั้นตอน ดังนี้

2.1 หากคุณภาพรูปแบบโดยการสนทนากลุ่ม (Focus Group) เพื่อพิจารณาและให้ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบจากผู้เชี่ยวชาญด้านจิตตปัญญาศึกษา ด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา และการวัดผลและประเมินผลทางการศึกษา จำนวน 7 ท่าน (ภาคผนวก ง)

2.2 แบบแผนของการทดลองใช้รูปแบบ การทดลองใช้รูปแบบกำหนดเป็นแบบกลุ่มเดียว สอบก่อนและสอบหลัง (One Group Pretest- Posttest Design) (กาญจนา วัฒนายุ, 2548)

2.3 กลุ่มเป้าหมายในการทดลองใช้ กลุ่มเป้าหมาย คือครูโรงเรียนบ้านป่าสัก (เทศบาลนครธรรม) อำเภอพรหมพิรามจังหวัดพิษณุโลก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา พิษณุโลก เขต 3 จำนวน 22 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง

1.4 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1.4.1 เอกสารรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา สำหรับโรงเรียนที่จัดการศึกษาแบบเรียนร่วม เอกสารคู่มือการอบรมพัฒนาครูการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาที่ผ่านพิจารณาจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และผู้เชี่ยวชาญ โดยการสนทนากลุ่ม (focus group) มาเรียบร้อยแล้ว

1.4.2 แบบบันทึกการนิเทศ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น เพื่อใช้บันทึกข้อมูลในการนิเทศผลการจัดการเรียนรู้ของครูที่จัดการเรียนรู้ตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา ประเด็นการนิเทศประกอบด้วย การออกแบบกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ การจัดการเรียนรู้ การพัฒนาสื่อ และผลที่เกิดขึ้นกับนักเรียน ผู้วิจัยได้ดำเนินการการนิเทศติดตาม การดำเนินงานการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา สำหรับโรงเรียนที่จัดการศึกษาแบบเรียนร่วม ระหว่างการใช้รูปแบบ 1 ครั้ง

1.4.2.1 การหาคุณภาพเครื่องมือ โดยการตรวจสอบความตรงของประเด็นการนิเทศโดยผู้เชี่ยวชาญ 3 คน ที่ประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและการสอน ด้านการนิเทศ ด้านการศึกษาพิเศษ รวมทั้งพิจารณาและข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแก้ไข (ภาคผนวก ง)

1.4.2.2 การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยเป็นผู้นิเทศ ณ โรงเรียนบ้านป่าสัก(ทศพลอนุสรณ์) และจัดบันทึกการนิเทศด้วยตนเอง โดยการใช้กิจกรรมจิตตปัญญาศึกษา ดังนี้

1) สงบนิ่งด้วยสมาธิ 3-5 นาที
2) “ล้อมวงสนทนา” เซคอิน ด้วยการให้สมาชิกบอกเล่าถึงสิ่งที่คาดหวัง

3) ให้แสดงความคิดเห็นและความรู้สึกถึงการจัดการเรียนรู้ของครูเป็นรายบุคคลภายใต้บรรยากาศของการ “สุนทรียสนทนา” และ “การฟังอย่างลึกซึ้ง” และมีกระบวนการเป็นผู้นำกลุ่มและเป็นหลักในการตั้งคำถามที่ละประเด็นของการนิเทศ และได้บอกเล่าเรื่องราวจากการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดของจิตตปัญญาศึกษาของครูแต่ละคน

1.4.3 แบบบันทึกการสะท้อนคิดของครู เป็นแบบบันทึกการสะท้อนคิดของครูที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น เพื่อให้ครูเขียนบันทึกความคิดเห็น ความรู้สึกจากการได้รับการพัฒนาและจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา หลังจกดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามรูปแบบฯและให้มีการสะท้อนคิดจากการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบฯ

1.4.3.1 การหาคุณภาพเครื่องมือ โดยการตรวจสอบความตรงของประเด็นในการสะท้อนคิดโดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน ประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและการสอน ด้านจิตตปัญญาศึกษา และด้านการศึกษาพิเศษ โดยกำหนดคุณสมบัติผู้เชี่ยวชาญมีประสบการณ์ไม่น้อยกว่า 5 ปี ผู้วิจัยปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ (ภาคผนวก ง)

1.4.3.2 การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการจัดสัมมนาครู 22 คน หลังจากการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้หลังการใช้รูปแบบ 1 ครั้ง โดยผู้วิจัยจัดสัมมนานอกสถานที่และเลือกสถานที่ที่เหมาะสมสำหรับการสะท้อนคิดตามแนวคิดของจิตตปัญญาศึกษา ให้มีการสะท้อนคิดผ่านกิจกรรมศิลปะ ภายใต้บรรยากาศที่เรียกว่า “สัปปายะ” ให้ครูพูดสะท้อนความคิดที่ละคน ประเด็นเกี่ยวกับ การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับผู้สอนและการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับนักเรียน หลังจากใช้รูปแบบ ผู้วิจัยเป็นผู้จัดบันทึก

1.4.4 แบบประเมินศักยภาพครู ในการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาฯ เพื่อเปรียบเทียบศักยภาพครูก่อนและหลังการใช้รูปแบบฯ

1.4.4.1 การสร้างแบบประเมินศักยภาพครูในการจัดการเรียนรู้ ผู้วิจัยได้สร้างขึ้น จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้ และจิตตปัญญาศึกษา โดยกำหนด เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด เทียบคะแนนเป็น 5 4 3 2 และ 1 ตามลำดับ ครูผู้รับการประเมินคือครูโรงเรียนกลุ่มเป้าหมายในการวิจัยจำนวน 22 คน ประกอบด้วย 2 ประเด็น คือ ด้านความรู้ความเข้าใจและความตระหนักเกี่ยวกับกระบวนการเรียนรู้ตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา และด้านความสามารถในการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา

1.4.4.2 การหาคุณภาพ โดยการตรวจสอบความสอดคล้องของประเด็นในการประเมินศักยภาพการจัดการเรียนรู้ โดยการกำหนดเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 3 ระดับ

+1	หมายถึง	มีความเหมาะสม
0	หมายถึง	ไม่แน่ใจว่าเหมาะสม
-1	หมายถึง	ไม่เหมาะสม

การตรวจสอบความสอดคล้องแบบประเมินศักยภาพการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา ประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญ 5 คน (ภาคผนวก ง) ที่เลือกโดยวิธีการเจาะจง ด้านจิตตปัญญาศึกษา ด้านหลักสูตรและการสอน ด้านการวัดและประเมินผล ด้านการศึกษาพิเศษ ด้านสื่อและนวัตกรรม

1.4.4.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยเก็บข้อมูลโดยการให้ครูโรงเรียนบ้านป่าสัก (ทศพลอนุสรณ์) จำนวน 22 คน กรอกแบบประเมินศักยภาพครูในการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา ก่อนและหลังการใช้รูปแบบฯ

1.4.5 แบบแสดงความคิดเห็นรูปแบบการจัดการเรียนรู้

1.4.5.1 การสร้างเครื่องมือ แบบแสดงความคิดเห็นรูปแบบนี้ ผู้วิจัยสร้างขึ้นเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุดตามลำดับ ผู้ประเมินแบบแสดงความคิดเห็นรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาคือครู 22 คนที่เป็นกลุ่มเป้าหมายที่มีส่วนได้ส่วนเสียในการทดลองใช้รูปแบบฯ เป็นผู้ประเมิน เพื่อตัดสินคุณค่าของรูปแบบนี้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางการประเมินอภิมานของ สตัฟเฟิลบีมและชินก์ฟิลด์ (Stufflebeam, and Shinkfield, 2007) (ภาคผนวก ค)

1.5 การปฏิบัติการในการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา โรงเรียนที่จัดการศึกษาแบบเรียนร่วม

1.5.1 แบบประเมินศักยภาพครู ในการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา เพื่อเปรียบเทียบศักยภาพครูก่อนและหลังใช้รูปแบบฯ

1.5.2 การปฏิบัติการการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา โรงเรียนที่จัดการศึกษาแบบเรียนร่วม ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้น “สร้างความตระหนักรู้”

แนวคิดการพัฒนารูปแบบในขั้นตอนนี้ ผู้วิจัยได้นำหลักการทฤษฎีการเรียนรู้ของธอร์นไดค์ (Edward L Thorndike) ที่เป็นนักจิตวิทยาและนักการศึกษาชาวอเมริกันที่กำหนดเป็นกฎของการเรียนรู้ คือ “กฎแห่งความพร้อม” หมายถึง สภาพความพร้อมหรือมีวุฒิภาวะทั้งทางร่างกาย อารมณ์ อวัยวะต่างๆ ในการเรียนรู้และจิตใจ รวมทั้งพื้นฐานและประสบการณ์เดิม รู้และเข้าใจถึงความหมายและคุณค่าของสิ่งที่จะเรียนรู้ พร้อมทั้งจะเชื่อมโยงกับความรู้ใหม่หรือสิ่งใหม่ ตลอดจนความสนใจ ความเข้าใจต่อสิ่งที่จะเรียนรู้และพัฒนา ถ้าครูมีความพร้อมตามองค์ประกอบต่างๆ ดังกล่าว ก็จะทำให้เกิดการเรียนรู้ได้อย่างดีและมีประสิทธิภาพ มีรายละเอียดดังนี้

กิจกรรม จัดประชุมเพื่อเตรียมความพร้อมให้ครู ระยะเวลา 1 วัน

จุดประสงค์

1. ทราบความเป็นมาของโครงการ
2. ตระหนักและเห็นคุณค่าของการจัดการศึกษาแบบเรียนร่วม
3. รู้และเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา

ปัญญาศึกษา

เนื้อหาสาระ

โมดูลที่ 1 รู้จักจิตตปัญญาศึกษา

กิจกรรมที่ 1 รู้จักจิตตปัญญาศึกษา

กิจกรรมที่ 2 การจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการ
จิตตปัญญาศึกษาในโรงเรียนเรียนร่วม

กิจกรรมที่ 3 มีดแปดด้าน

ขั้น “น้อมใจสู่การพัฒนา”

แนวคิดในการพัฒนารูปแบบ เป็นขั้นการอบรมเพื่อให้ความรู้ที่ใช้หลัก“ปรัชญาของจิตตปัญญาศึกษา”คือการบูรณาการแบบองค์รวมตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา และได้ใช้หลักการเรียนรู้ที่ให้ผู้เข้ารับการอบรมได้มีการฝึกปฏิบัติกิจกรรม ในทฤษฎีการเรียนรู้ที่เกิดจากการลงมือกระทำของตามทฤษฎีการเรียนรู้ของ Burrhus Skinner นักจิตวิทยาชาวอเมริกันเป็นผู้คิด “ทฤษฎีการเรียนรู้แบบการกระทำ” (Operant Conditioning Theory หรือ Instrumental Conditioning หรือ Type-R. Conditioning) พฤติกรรมส่วนใหญ่แล้วมนุษย์จะเป็นผู้ลงมือปฏิบัติเอง จึงจะเกิดการเรียนรู้ได้ดี กิจกรรมการอบรมขั้นตอนนี้จึงเป็นการอบรมปฏิบัติการเน้นให้มีการฝึกปฏิบัติ

กิจกรรม จัดอบรมให้ความรู้ ระยะเวลา 2 วัน

จุดประสงค์

1. เพื่อให้รู้จักตนเอง รู้จักผู้อื่น
2. เพื่อให้เข้าใจตนเอง เข้าใจผู้อื่น
3. เพื่อให้สามารถดำเนินชีวิตร่วมกับผู้อื่นได้

เนื้อหาสาระ

โมดูลที่ 2 รู้จักตนเอง รู้จักผู้อื่น

กิจกรรมที่ 4 จำฉันได้ไหม

กิจกรรมที่ 5 เชอกับฉัน

กิจกรรมที่ 6 ผู้นำสี่ทิศ

โมดูลที่ 3 เข้าใจตนเอง เข้าใจผู้อื่น

กิจกรรมที่ 7 ตัวตน

กิจกรรมที่ 8 ต่อเติม

โมดูลที่ 4 การดำเนินชีวิตร่วมกับผู้อื่น

กิจกรรมที่ 9 สามเหลี่ยมสัมพันธ์

กิจกรรมที่ 10 ไว้วางใจ

กิจกรรมที่ 11 คลี่คลายปัญหา

กิจกรรมที่ 12 สนทนาประสาพี่น้อง

ชั้น “มุ่งหน้าลงมือปฏิบัติ”

แนวคิดการพัฒนารูปแบบในชั้นตอนนี้ ผู้วิจัยได้นำหลักการ ทฤษฎีการเรียนรู้ของธอร์นไดค์ (Edward L Thorndike) ที่เป็นนักจิตวิทยาและนักการศึกษา ชาวอเมริกันที่กำหนดเป็นกฎของการเรียนรู้ คือ “กฎแห่งการฝึกฝน” หมายถึง การที่จะเกิดการ เรียนรู้ได้จะต้องมีการฝึกและกระทำซ้ำบ่อย ๆ ครั้งเพื่อให้เกิดความชำนาญในงาน โดยหลักการ เรียนรู้นี้จะทำให้เกิดการเรียนรู้ได้ดียิ่งขึ้น โดยในชั้นตอนนี้ให้มีการออกแบบการจัดการเรียนรู้ ตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา และนำแผนการจัดการเรียนรู้ไปใช้ในการสอนจริง 1 ภาคเรียน รายละเอียดมีดังนี้

กิจกรรม จัดการเรียนรู้ตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา
จริง 1 ภาคเรียน

จุดประสงค์

ได้

ศึกษาได้

1. ออกแบบการจัดการเรียนรู้ด้วยหลักการจิตตปัญญาศึกษา
2. เขียนแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมจิตตปัญญา
3. จัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการจิตตปัญญาศึกษาได้

เนื้อหาสาระ

จิตตปัญญา

โมดูลที่ 5 การออกแบบการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการ

กิจกรรมที่ 13 การออกแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้หลักการ
ของจิตตปัญญาศึกษา 7 หลักการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ 5 ชั้นตอน นำแผนไปสอน 1
ภาคเรียน

ชั้น เกิดผลชัดจิตตปัญญา

แนวคิดการพัฒนารูปแบบในชั้นตอนนี้ ผู้วิจัยได้นำหลักการ ทฤษฎีการเรียนรู้ของธอร์นไดค์ (Edward L Thorndike) ที่เป็นนักจิตวิทยาและนักการศึกษา ชาวอเมริกันที่กำหนดเป็นกฎของการเรียนรู้ คือ “กฎแห่งผล” หมายถึง การที่จะเกิดการเรียนรู้ นอกจะต้องมีการฝึกและกระทำซ้ำบ่อย ๆ ครั้งเพื่อให้เกิดความชำนาญในงาน โดยหลักการเรียนรู้ นี้จะทำให้เกิดการเรียนรู้ได้ดียิ่งขึ้นแล้ว กิจกรรมที่จะช่วยให้เกิดการเรียนรู้ได้ดียิ่งขึ้นคือ การ ได้รับข้อมูลย้อนกลับจากการลงมือปฏิบัติ ในชั้นตอนนี้จึงกำหนดให้มีการ สะท้อนคิดจากการนำ กระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาจากการนำแผนการจัดการ เรียนรู้ไปใช้ในการสอนจริง 1 ภาคเรียน การให้มีการสะท้อนคิดและสัมมนาแลกเปลี่ยนผลการ ดำเนินงานเป็น ชั้นตอนหนึ่งของการให้ผลย้อนกลับที่จะทำให้ครูได้ทบทวนในงานที่ปฏิบัติ เพื่อ

จะได้ทราบปัญหาและข้อดี ข้อจำกัดในการทำงาน เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาในโอกาสต่อไป รายละเอียดมีดังนี้

กิจกรรม 14 นิเทศติดตามผลการจัดการเรียนรู้ 1 ครั้ง
 สัมมนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้และศึกษาดูงานเพื่อเพิ่มพูน
 ทักษะการจัดการเรียนรู้ 1 ครั้ง

จุดประสงค์

1. ติดตามผลการดำเนินการจัดการเรียนรู้
2. เพิ่มพูนความรู้และทักษะการจัดกิจกรรมจิตตปัญญาศึกษา
3. ทราบแนวทางการจัดการศึกษาแบบเรียนร่วม

เนื้อหาสาระ

โมดูลที่ 6 การวางแผนและนำเสนอผลการจัดการเรียนรู้
 การนำเสนอผลการจัดการเรียนรู้
 การศึกษาดูงานนอกสถานที่

1.5 องค์ประกอบที่ 5 การวัดและประเมินผล

จากการนำแผนการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนเรียนร่วม จำเป็นต้องมีการวัดและประเมินผลการจัดการเรียนรู้ แนวทางในการวัดและประเมินผลตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา เป็นการวัดและประเมินผลการเรียนรู้จากภายในของผู้เรียน การเข้าใจโลกภายในของตนเองเข้าใจในความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นเชื่อมโยงกับธรรมชาติ จะเห็นได้ว่าหากต้องมีการวัดและประเมินผลการจัดการเรียนรู้ในสิ่งที่เป็นพฤติกรรมของผู้เรียน สิ่งเหล่านั้นล้วนเป็นการประเมินคุณลักษณะที่เป็นนามธรรมทั้งสิ้น ไม่ว่าจะเป็นเจตคติ อารมณ์ ความรู้สึก จิตวิญญาณ รวมทั้งความเชื่อในแต่ละบุคคล การเรียนรู้เติบโตด้านในก็จะเกิด ต้องเน้นการวัดประเมินทางจิตพิสัยต้องวัดหลายๆ ครั้งต่อเนื่อง ให้ผู้เรียนสะท้อน การเรียนรู้ของตนเอง โดยข้อมูลสำคัญมักไม่ได้เป็นเชิงปริมาณ แต่เป็นเรื่องการเปลี่ยนแปลงเชิงโลกทัศน์ ซึ่งผู้ประเมินต้องใช้ใจเข้าไปทำความเข้าใจกับผู้เรียน จึงจะสามารถประเมินได้อย่างเหมาะสม

จิตตปัญญาศึกษาเป็นการเรียนรู้ด้วยใจอย่างใคร่ครวญ มุ่งเน้นการพัฒนา ด้านใน การรู้จักเข้าใจตนเองเป็นฐานในการขยายจิตสำนึกต่อส่วนรวม การประเมินสำหรับจิตตปัญญาศึกษาจึงต้องมีเป้าหมายในการนำไปสู่การพัฒนา ไม่ใช่การประเมินเพื่อตัดสิน ดังนั้นจึงมีทางเลือกในการประเมินเพื่อให้สอดคล้องกับหลักการแนะแนวคิด ดังนี้

เครื่องมือ	วิธีการ	เกณฑ์การพิจารณา
แบบทดสอบ	สร้างแบบทดสอบวัดคุณลักษณะ	พิจารณาและตรวจให้คะแนน
แบบบันทึกสะท้อนคิด	ตรวจข้อมูลที่นักเรียนบันทึกในบันทึกการ “สะท้อนความคิด” และการแสดงความคิดเห็นขณะที่ล้อมวงสนทนา และการร่วมกิจกรรม “เซคอิน” รายบุคคล	พิจารณาคูณค่าของข้อคิดหรือเจตคติที่ผู้เรียนสะท้อน เช่น ความคิดเห็นที่สะท้อน บอกเล่าถึงความรู้สึกที่ดีและมีคุณค่าทั้งต่อตนเอง เพื่อน และ
แบบประเมินพฤติกรรม	สังเกตพฤติกรรมนักเรียน ขณะที่เข้าร่วมกิจกรรมในขณะเรียน	สังเกตพฤติกรรมของผู้เรียน

1.5.1 ประเมินศักยภาพครู ในการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา เพื่อเปรียบเทียบศักยภาพครูหลังใช้รูปแบบฯ

1.5.2 วัดความคิดเห็นของครู 22 คน ด้วยแบบแสดงความคิดเห็นที่มีต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาสำหรับโรงเรียนที่จัดการศึกษาแบบเรียนร่วมหลังจากใช้รูปแบบ

1.6 การวิเคราะห์ข้อมูล

1.6.1 วิเคราะห์ผลการสะท้อนคิดของครูที่เข้ารับการพัฒนามารูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา สำหรับโรงเรียนที่จัดการศึกษาแบบเรียนร่วมที่เข้ารับการอบรมตามขั้นตอน 6 โมดูล

1.6.2 วิเคราะห์ผลการนิเทศติดตามและการสะท้อนคิดของครู จากการบันทึกการนิเทศระหว่างการทำเนิงานการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา สำหรับโรงเรียนที่จัดการศึกษาแบบเรียนร่วม โดยการให้ครูนำเสนอผลการดำเนินการจัดการเรียนรู้ และใช้กระบวนการจิตตปัญญาศึกษาโดยการ “ล้อมวงสนทนา” ผู้วิจัยสังเคราะห์และสรุปผลรวมทั้งข้อมูลเพิ่มเติมเชิงประจักษ์ที่ได้จากการสังเกตแบบมีส่วนร่วมในกิจกรรมจิตตปัญญาศึกษา ณ สถานที่จริงนำข้อมูลมาสรุปผลเชิงพรรณนา

1.6.3 วิเคราะห์ผลการสะท้อนคิด หลังการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาสำหรับโรงเรียนที่จัดการศึกษาแบบเรียนร่วม ผู้วิจัยจัดสัมมนาและศึกษานอกสถานที่เพื่อให้ครู 22 คนที่ใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ฯ สะท้อนความคิดตามแนวคิดของจิตตปัญญาศึกษา ใช้ศิลปะเป็นกิจกรรมที่ให้ครูได้คิดและใคร่ครวญ ใช้การ “ล้อมวงสนทนา”

ให้สะท้อนคิดจากภาพวาดภายใต้บรรยากาศการเรียนรู้ที่สงบเงียบ และสบาย ที่เรียกว่า "สัปปายะ" ผู้วิจัยสังเคราะห์และสรุปผล รวมทั้งข้อมูลเพิ่มเติมเชิงประจักษ์ที่ได้จากการสังเกตแบบมีส่วนร่วมในกิจกรรมจิตตปัญญาศึกษา ณ สถานที่จริงนำข้อมูลมาสรุปผลเชิงพรรณนา

1.6.4 วิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item – Objective Congruence : IOC) แบบประเมินศักยภาพครู ในการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา สำหรับโรงเรียนที่จัดการศึกษาแบบเรียนร่วม ประเมินศักยภาพครู ในการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาด้วยระดับคุณภาพ 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด ตามลำดับ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยโดยใช้ค่าเฉลี่ยเลขคณิต ($\bar{x}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และ นำผลสรุปมาเปรียบเทียบศักยภาพของครูก่อนและหลังการใช้รูปแบบโดยใช้ค่าที่ t-test แบบ dependent

1.6.5 วิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item – Objective Congruence : IOC) แบบแสดงความคิดเห็นที่มีต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา สำหรับโรงเรียนที่จัดการศึกษาแบบเรียนร่วม ตามมาตรฐานการประเมิน ด้านการใช้ประโยชน์ ด้านความเป็นไปได้ ด้านความเหมาะสม ด้านความแม่นยำ และประเมินด้วยระดับคุณภาพ 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด เทียบกับคะแนนคือ 5 3 2 และ 1 โดยใช้ค่าเฉลี่ยเลขคณิต ($\bar{x}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) นำผลมาสรุปเป็นระดับคุณภาพ

1.7 เกณฑ์การพิจารณาประสิทธิภาพประสิทธิผลของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา สำหรับโรงเรียนที่จัดการศึกษาแบบเรียนร่วม

1.7.1 เกณฑ์การพิจารณาประสิทธิภาพ

การพิจารณาประสิทธิภาพของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา สำหรับโรงเรียนที่จัดการศึกษาแบบเรียนร่วม จากแบบแสดงความคิดเห็นของครูที่มีต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้ มีประสิทธิภาพตามมาตรฐานการประเมิน ด้านการใช้ประโยชน์ ด้านความเป็นไปได้ ด้านความเหมาะสม และด้านความแม่นยำ อยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด ($\bar{x} \geq 3.50$) โดยกำหนดช่วงคะแนน ดังนี้ (พิชิต ฤทธิ์จัญญ, 2556)

ช่วงคะแนน 4.50-5.00 หมายถึง มีประสิทธิภาพมากที่สุด

ช่วงคะแนน 3.50-4.49 หมายถึง มีประสิทธิภาพมาก

ช่วงคะแนน 2.50-3.49 หมายถึง มีประสิทธิภาพ

ปานกลาง

ช่วงคะแนน 1.50-2.49 หมายถึง มีประสิทธิภาพน้อย

ช่วงคะแนน 1.00-1.49 หมายถึง มีประสิทธิภาพน้อยที่สุด

1.7.2 เกณฑ์การพิจารณาประสิทธิผล

การพิจารณาประสิทธิผลของการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา สำหรับโรงเรียนที่จัดการศึกษาแบบเรียนร่วม

1.7.2.1 ครุมีศักยภาพในการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา สำหรับโรงเรียนที่จัดการศึกษาแบบเรียนร่วม หลังการใช้สูงกว่าก่อนการใช้รูปแบบฯ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p \leq 0.05$)

มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม